

ТАНИЛЦУУЛГА

АНУ-ын Чикаго хотноо 1944 оны 12 дугаар сарын 7-ны өдөр баталсан "Олон улсын иргэний нисэхийн тухай конвенц" 1947 оны 4 дүгээр сарын 4-ний өдрөөс хүчин төгөлдөр болж, Монгол Улс тус конвенцэд 1989 оны 9 дүгээр сарын 7-ны өдөр нэгдэн орж, Олон улсын иргэний нисэхийн байгууллагын гишүүн улс болсоноор тус байгууллагын бодлого, чиглэлийн дагуу олон улсын стандарт, шаардлагад нийцсэн иргэний нисэхийн тогтолцоо бүрдүүлэх, салбарыг хөгжүүлэх, дэлхийн агаарын харилцаанд бусад гишүүн улс орны адил эрх тэгш оролцох боломж бүрдсэн.

Канад Улсын Монреаль хотноо 2016 онд зохион байгуулсан Олон улсын иргэний нисэхийн байгууллагын Ассамблейн 39 дэх чуулганаар "Олон улсын иргэний нисэхийн тухай конвенцын 50 дугаар зүйлийн а) хэсэгт нэмэлт, өөрчлөлт оруулах протокол"-ыг баталсан.

Олон улсын иргэний нисэхийн тухай конвенцын 50 дугаар зүйлд "Зөвлөл нь Ассамблейд ажлаа тайлагнадаг байнгын байгууллага мөн. Зөвлөл нь Ассамблейгаас сонгогдсон Хэлэлцэн тохиролцогч 36 улсаас бүрдэнэ. Сонгуулийг Ассамблейн анхдугаар чуулганаар зохион байгуулах бөгөөд түүнээс хойш 3 жил тутамд явагдаж, тийнхүү сонгогдсон Зөвлөлийн гишүүд дараагийн ээлжит сонгууль хүртэл үүргээ гүйцэтгэнэ" гэж заасан бөгөөд 2016 оны Протоколоор Зөвлөлийн гишүүдийн тоо 36 байгааг 40 болгон нэмэгдүүлэхээр тогтсон.

Олон улсын иргэний нисэхийн байгууллагын Зөвлөл нь тус байгууллагын тогтвортой үйл ажиллагааг хангах буюу олон улсын иргэний нисэхэд мөрдөгдөх стандарт, санал болгосон зөвлөмж (SARP)-ийг баталж, Чикагогийн конвенцын Хавсралт болгон мөрдүүлэх, байгууллагын санхүүг захиран зарцуулах, Агаарын тээврийн хороо, Агаарын навигацийн үйлчилгээний хороо, Санхүүгийн хороо, Хууль бус үйл ажиллагааны хороо, Техникийн хамтын ажиллагааны хороо, Хүний нөөцийн хороо, Агаарын навигацийн комиссын гишүүдийг томилох болон гишүүн орнуудын хооронд Чикагогийн конвенцын хэрэгжилттэй холбоотой үүссэн маргаанд арбитрын шүүхийн үүрэг гүйцэтгэдэг байна.

Зөвлөлийн гишүүн улсыг сонгохдоо:

I бүлэг. Агаарын тээвэрт тэргүүлэх ач холбогдолтой орнууд;

II бүлэг. Олон улсын иргэний агаарын навигацийн байгууламжаар хангахад хамгийн их хувь нэмэр оруулж байгаа 1-р бүлэгт ороогүй улсууд;

III бүлэг. Зөвлөлийн 1 болон 2 дугаар бүлэгт багтаагүй бөгөөд Зөвлөлийн бүрэлдэхүүнд байснаар газар зүйн чухал бүс нутгийн төлөөллийг бий болгох гишүүн улс гэсэн шалгуураар тус тус сонгон бүрдүүлдэг.

Канад Улсын Монреаль хотноо 2019 онд зохион байгуулсан Олон улсын иргэний нисэхийн байгууллагын 40 дэх удаагийн Ассамблейн чуулганаар I бүлэгт Австрали, АНУ, Бразил, Канад, БНХАУ, Франц, Герман, Итали, Япон, ОХУ, Их Британи, II бүлэгт Аргентин, Колумб, Египет, Финлянд, Энэтхэг, Мексик, Нидерланд, Нигер, Саудын Араб, Сингапур, Өмнөд Африкийн Бүгд Найрамдах Улс, Испани, III бүлэгт Коста Рика, Кот-д'Ивуар, Доминикан, Эквадорын Гвиней, Грек, Малайз, Парагвай, Перу, Бүгд Найрамдах Солонгос Улс, Судан, Тунис, Арабын Нэгдсэн Эмират Улс, Замби улсууд Зөвлөлийн гишүүнээр тус тус сонгогдоод байна.

Агаарын тээврийн зорчигч урсгалын дэд бүс болон зангилаа төвүүд Олон улсын иргэний нисэхийн байгууллагад төлөөлөлгүй байгаа тул гишүүн улсын

төлөөллийг зохист хэмжээнд хүргэх, түүнчлэн дэлхийн олон бүс нутагт шинээр байгуулж байгаа болон хүчин чадлыг нь нэмэгдүүлж буй нисэх буудлуудад агаарын навигацийн үйлчилгээний хэрэгцээ шаардлага өссөн зэрэг хүчин зүйлийг харгалзан Зөвлөлийн гишүүн улсын тоог нэмэгдүүлэх шаардлага бий болсон.

Цар тахлаас өмнө буюу 2019 онд олон улсын агаарын тээврээр зорчигчдын тоо 4.5 тэрбум болсон нь 2018 оныхоос 3.6 хувиар өссөн үзүүлэлттэй байсан.

Монгол Улсын хувьд Олон улсын иргэний нисэхийн байгууллагын гишүүн болсон 1989 оны байдлаар 3 улс буюу Зөвлөлт Холбоот Улс (ОХУ), БНХАУ, Польш Улстай агаарын харилцаа тогтоож, олон улсын 3 чиглэлд нислэг гүйцэтгэж байсан бөгөөд 1990 оноос хойш 39 улстай хоёр талт Агаарын харилцааны хэлэлцээр байгуулж, агаарын тээврийн зорчигч урсгал 1993 онд 227.9 мянга байсан бол 2019 онд 1.6 сая зорчигч болж, дотоодын 4, гадаадын 7 агаарын тээвэрлэгч олон улсын 17 чиглэлд хуваарьт нислэг үйлдэж байна.

Чикагогийн конвенц хүчин төгөлдөр болсон 1947 онд Олон улсын иргэний нисэхийн байгууллага нь нийт 26 гишүүнтэй байсан. Зөвлөлийн тухайд 1961, 1971, 1974, 1990 онд конвенцэд оруулсан 4 удаагийн өөрчлөлтөөр 21-ээс 36 болж нэмэгдсэн бөгөөд Зөвлөлийн гишүүн 1990 онд 36 улс болгон нэмэгдүүлэх үед 163 гишүүнтэй болсон. Үүнээс хойш агаарын тээвэр нь дэлхийн улс орны эдийн засгийн хөгжил, аялал жуулчлалын хөгжлийн гол хүчин зүйл болж, технологийн дэвшил, хурдацтай өөрчлөгдөж буй арилжааны агаарын тээврийн стратегийг харгалзан Ази, Номхон далай, Африкийн бүс нутгийн хөгжиж буй орнууд Зөвлөлд төлөөллөө нэмэгдүүлэх эрмэлзэл өссөн байна.

Монгол Улс нь Олон улсын иргэний нисэхийн байгууллагын гишүүний хувьд тус байгууллагын бодлого, стандарт, зөвлөмжийг хэрэгжүүлэх, үл тохирлыг мэдээлэх, аюулгүй ажиллагааны өргөтгөсөн аудитад хамрагдах, гишүүнчлэлийн хураамж төлөх зэргээр "оролцогч" улсын байр суурийг хадгалж байна.

Монгол Улс бодлого тодорхойлох түвшинд оролцох, Зөвлөлийн бүрэлдэхүүнд Ази тивээс орсон 6 улсын төлөөллийг өргөтгөх санаачилгад өөрийн орны хувь нэмрийг оруулж, ирээдүйд Зөвлөлийн гишүүнээр сонгогдох үйл хэрэгт түлхэц болгох зорилгоор "Олон улсын иргэний нисэхийн тухай конвенцын 50 дугаар зүйлийн а) хэсэгт нэмэлт, өөрчлөлт оруулах протокол"-ыг соёрхон батлах нь зүйтэй байна.

Дэлхийн агаарын тээврийн тэргүүлэгч орнууд болох ОХУ, БНХАУ-ын дунд байрлалтай манай улсын нутаг дэвсгэр дээгүүр Ази, Европ тивийг холбосон хамгийн дөт агаарын зам дамжин өнгөрч байна.

Далайд гарцгүй манай орны хувьд агаарын тээвэр нь гуравдагч оронтой богино хугацаанд шууд холбогдох онц чухал ач холбогдолтой салбар бөгөөд Олон улсын иргэний нисэхийн байгууллагын үйл ажиллагаанд идэвхтэй оролцсоноор бүс нутгийн агаарын навигацийн гол түшиц орон зай болох, олон улсын нисэх буудлын ашиглалтыг сайжруулах, агаарын тээвэр өргөжин хөгжихөд ач холбогдолтой юм.

Олон улсын иргэний нисэхийн тухай конвенцын 94 дүгээр зүйлд зааснаар конвенцэд оруулсан аливаа өөрчлөлт нийт гишүүн орнуудын гуравны хоёр нь соёрхон баталсан тохиолдолд хүчин төгөлдөр болно. Түүнчлэн дээрх Протоколын 3 дугаар зүйлийн 3 (d) хэсэгт зааснаар уг протокол хүчин төгөлдөр болоход нийт 128 гишүүн орон соёрхон баталсан байх шаардлагатай бөгөөд одоогоор 60 орон нэгдэж, соёрхон баталсан тухай батламжийг Олон улсын иргэний нисэхийн байгууллагад хүргүүлээд байна.

Олон улсын гэрээний тухай хуулийн 8.2 дахь хэсэгт заасны дагуу Олон улсын иргэний нисэхийн тухай Конвенцын 50 дугаар зүйлийн а) хэсэгт нэмэлт, өөрчлөлт оруулах Протоколд нэгдэн орох тухай асуудлыг Улсын Их Хурлын Аюулгүй байдал, гадаад бодлогын байнгын хорооны 2022 оны 3 дугаар сарын 30-ны өдрийн хуралдаанаар хэлэлцэн дэмжсэн болно.

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗАР